

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФОНДОВОГО РИНКУ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Незважаючи на стрімкий розвиток технологій та прагнення світу до цифровізації в останні роки, можна константувати, що пандемія коронавірусної хвороби (Covid-19) у 2019 прискорила цей процес. Закриваючи міста та застосовуючи практику соціального дистанціювання світ прискорив процес цифровізації. Один з найвпливовіших міжнародних рейтингових агенств Standard & Poor's, відомий як основоположник фондового індексу S&P 500 у своєму останньому звіті зазначив, що цифровізація ринку значно впливає на традиційне розуміння ринку фінансів.[1]. Розглянемо, як саме цифровізація вплинула на теренах України, так і за кордоном.

Можна з упевненістю стверджувати, що пандемія прискорила механізми цифровізації, що лише зароджувались в небагатьох міжнародних компаніях та в українському господарстві. Водночас, актуальність та позитивна практика під час пандемії дозволила вистояти під час повномасштабного вторгнення. Наступні дві частини будуть зосереджені на впливі цифровізації на фондовий ринок та на фондовий ринок в Україні. Перш за все, розглянемо як цифровізація вплинула на світову тенденцію.

Варто зазначити, що цифровізацію на фондовому ринку часто визначають, як зміни, через які має пройти компанія, використовуючи нову, цифрову бізнес-модель. Зазвичай, цифровізація впливає на цінність та вартість компанії. У випадку світових фондових ринків багато уваги приділяється електронному трейдингу, рішенням FinTech компаній, що трансформують організацію торгівлі цінними паперами [2].

Разом зі швидким зростанням кількості користувачів в інтернеті та поява електронної комерції, таких компаній як Amazon та Alibaba, сприяє швидкому зростанні онлайн-продажів та торгівлі онлайн. Так у 2019 році роздрібні продажі в електронному вигляді становили 14,1% від усіх роздрібних продажів у світі, а у 2022 році що вони досягнули 22%, що майже в два рази більше. Цифровізація у світі під час пандемії значно вплинула на технологічні компанії, які були готові до швидкої трансформації свого бізнесу (Zoom, Amazon, Netflix та протилежні: Boing, WARNER BROS). Більшість технологічних компаній зменшили транзакційні витрати, а цифрові платформи зменшили комунікаційні витрати, оскільки вони ефективніше підбирають вкладників і позичальників

(однорангові платформи та краудфандингові платформи) або покупців і продавців (цифрові ринки).

Розглянемо основні критерії цифровізації фондового ринку, що відбувався під час пандемії Covid-19 та продовжуються сьогодні.

Таблиця 1. Критерії цифровізації фондового ринку

Фактор впливу	Приклад
Швидкість, ефективність	За допомогою цифрових технологій підвищується швидкість операцій клієнтів.
Надійність та безпека	Цифрові платформи–повинні забезпечувати надійність та безпеку транзакцій та зберігання інформації, що дозволяє зменшити ризики шахрайства та інших видів злочинної діяльності.
Транзакційні витрати	Цифрові технології дозволяють автоматизувати та оптимізувати фінансові процеси, що зменшує витрати та підвищує ефективність
Ринкова конкуренція	Фактори, згадані вище, автоматизація бек-офісу, можливість створювати ІТ-інфраструктуру через послугу хмарних обчислень

Але яку роль цифровізація відіграє у розвитку фондових ринків в Україні, та чи впливає на ресурси економічних суб'єктів? Доцільно розглядати традиційні показники капіалізації фондових ринків, визначити обсяг торгів та співвідношення обсягу торгів до обсягу ринку. Але важливим аспектом українського фондового ринку є цифрові валюти та інвестиції в державні облігації. Саме тому, в роботі розглянемо два аспекти впливу цифровізації.

Аналізуючи дані обсягів торгів за фінансовими інструментами на фондових ринках України та порівнюючи їх обсяг з даними за попередні роки, можна з впевненістю стверджувати, що обсяг операцій з ОВДП збільшився на 144% у порівнянні з 2017 роком. Але з початком повномасштабного вторгнення – зменшився на 197%. Порівнюючи обсяг торгів ОВДП, ми можемо проаналізувати лише об'єм операцій, але навіть з початком Covid-19 та повномасштабним вторгненням на біржі продовжувались торги. Підвищення операцій з ОВДП починаючи з серпня 2022 року пов'язане з підвищенням інтересу до «військових облігацій» [3].

Але, головним показником того, що обсяг операцій з ОВДП вже в листопаді повернувся до рівня 2017 року, та в 10 разів перевищуючи обсяг торгів в березні 2022 пов'язане головною мірою до можливості швидкого

придбання ОВДП для фізичних осіб та торгівлю через мобільні додатки, навіть не відвідуючи фізично відділення.

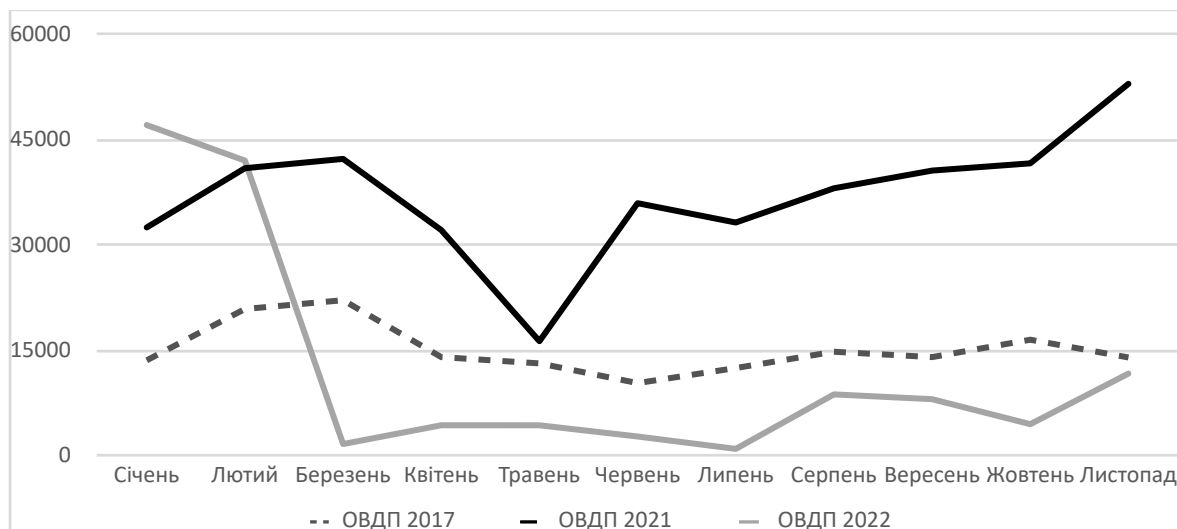

Рис. 1. Обсяг операцій з ОВДП протягом січня-листопада, млн грн

Звісно, дані обсягу торгів на фондових ринках на 95% складаються з руху ОВДП. Це означає, що важко визначити критерії цифровізації лише за обсягом торгів ОВДП. Але впевнено, можна зробити висновок, що обсяг операцій було відновлено доволі швидко та це б не було можливо, якби не трансформація бізнесу та фондового ринку під час Covid-19 та цифровізації процесів.

Цифровізація фондового ринку суттєво змінила свою структуру, оскільки послуги фінансового характеру перестали бути прерогативою виключно фінансових установ. З'являються нові учасники, які можуть стати конкурентами, або часково перебрати на себе функції фінансової системи України. Розглянемо детально окремі «цифрові» моделі, що впливають на фондовий ринок України. Під новими учасниками пропонуємо розглянути ринок цифрових валют та ринок криптовалют. Згідно даних «Центру економічних та соціальних досліджень» сукупний обсяг капіталізації ринку криптовалют у світі в 2021 році досяг 2,3 трлн дол. США, що відповідає 1% світових фінансових активів.

Згідно з «Глобальним індексом прийняття криптовалют», Україна посідає четверте місце в щоденому обігу віртуальних активів. Це показує вагомий потенціал України та можливості до цифровізації. Адже сьогодні близько 15,72% українців користуються блокчейном або криптовалютами – це більш ніж 6.5 мільйонів людей.

Важливо зазначити, що цифровізація фондового ринку включає в себе використання штучного інтелекту, блокчейн технологій, хмарних рішень та інших інноваційних технологій для покращення торгівлі та інвестування на фондовому ринку. Одним з ключових аспектів цифровізації фондового ринку є використання електронної торгівлі. Електронні торги дозволяють торгувати акціями та іншими цінними паперами на основі алгоритмів, що може значно покращити ефективність та швидкість торгівлі.

Крім того, цифрові технології також дозволяють вести моніторинг та аналіз ринку в режимі реального часу, що може допомогти інвесторам приймати більш обґрунтовані рішення.

Крім того, цифрові технології також дозволяють залучати нових учасників на фондовий ринок та забезпечувати більш доступні та зручні інвестиційні можливості. Наприклад, децентралізовані фінансові платформи, які базуються на блокчейн технології, дозволяють інвесторам з усього світу здійснювати операції.

Список використаних джерел

1. S&P global reports. 2022. Digitalization of Markets. Farming the Emerging Ecosystem. Relevance, Value and Growth in the Digital. https://www.spglobal.com/_assets/documents/ratings/research/100494872
2. Financial Stability Board (2019). FinTech and market structure in financial services: “Market developments and potential financial stability implications”.
3. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-жовтня 2021 року
4. Блекберн, С., Лаберж, Л., О'Тул, К., і Шнайдер, Дж. (2020). Цифрова стратегія в умовах кризи . McKinsey digital. Отримано з <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/digital-strategy-in-a-time-of-crisis>